JEZIČNO NORMIRANJE I UKRAJINSKO ZEMLJOPISNO IME ČORNOBYLJ

Milan Nosić

hrvatskom standardnom jeziku uobičajeno je i normativno preuzimanje stranih imena u izvornom slovnom obliku jer na taj način uvažavamo onomastičku činjenicu njihove izvornosti, nepromjenljivosti i ustaljenosti. To pak ne vrijedi za mali broj stranih zemljopisnih imena koja su još u prošlim stoljećima kroatizirana (Atena, Beč, Budimpešta, Bukurešt, Celovec, Drač, Gradac, Jeruzalem, Kairo, Lisabon, Napulj, Pariz, Pečuh, Petrograd, Prag, Rim, Skadar, Solun, Teheran, Temišvar, Trst, Venecija, Ženeva...). Izvorni slovni ostvaraji tih imena ne rabe se u hrvatskom jeziku (Athēnai, Wien, Budapest, Bucureşti, Klagenfurt, Durrës, Graz, Jerušalajm, Kāhirah, Lisboa, Neapoli, Paris, Pécs, Sankt Peterburg, Praha, Roma, Shkodër, Thessaloníki, Tehrān, Timişoara, Trieste, Venezia, Genève…) osim kao imena poduzeća ili športskih društava (npr. nogometni klub *Roma* u Rimu). Neka su imena, kao npr. Jakin za Anconu, otišla u zaborav, a druga se, kao npr. Mletci, odnose na Veneciju u doba kad je taj grad bio administrativno središte Mletačke Republike. U novije doba sva se strana imena preuzimaju u hrvatski jezik u izvornom obliku, dakle Dayton, ne Dejton, Čornobylj, ne Černobil…

U Hrvatskom pravopisu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje Dayton je ostao Dayton (str. 195.), ali je na dvama mjestima navedeno da se može pisati i Černobil i Čornobilj (str. 71., 191.). Dvojnost slovnih ostvaraja preporučena je i za ostala ukrajinska imena (Kijev i Kijiv, Lvov i Ljviv, Dnjepar i Dnjipro, Dnjepropetrovsk i Dnjipropetrovsk, Harkov i Harkiv…). Da bude jasnije, evo navoda iz Hrvatskoga pravopisa:

> „S obzirom na to da su i osobna i ostala imena iz ukrajinskoga u hrvatski često ušla prema ruskome izgovoru, istovrijedno je i njihovo pisanje prema transfonemizacijskim pravilima koja vrijede za prenošenje ukrajinske ćirilice na hrvatsku latinicu: Čornobilj, Kijiv, Ljviv, Dnjipro, Dnjipropetrovsk, Harkiv, Sergij Bubka, Andrij Ševčenko, a za nova imena mjesta i osobna imena preporučuje se transfonemizacija iz ukrajinskoga jezika. Za znanstvene potrebe (zemljovidi, filološka istraživanja i sl.) moguće je primjenjivati i transliteraciju.“ (str. 71.)

Najprije o izrazu „imena su (…) često ušla prema ruskome izgovoru“. Prilog *često* znači ponavljanje, dakle trajanje s prekidima, a glagol *ući* i njegov glagolski pridjev radni *ušla* svršenost, trebalo je napisati *često ulazila* (trajanje i nesvršenost), a ne *često ušla* jer se te dvije riječi ni značenjski ni sintaktički ne može povezati. Budući da je riječ o imenima koja su već ušla u hrvatski jezik, u toj je rečenici trebalo pisati *uglavnom* (*većinom*) *ušla* pa bi, što se tiče korektnosti hrvatskoga ostvaraja, sve bilo u redu. Kao da je taj dio pisao netko komu hrvatski nije materinski jezik. Uostalom,

kako to da nitko od onih pet recenzenata nije primijetio takvu pogrješku? Uloga je recenzenata da upozore autora (autore) na nedostatke u tekstu, a ne da pišu hvalospjevne recenzije. Nadalje, problematičan je prijedlog *na* u izrazu „…pravilima koja vrijede za prenošenje ukrajinske ćirilice na hrvatsku latinicu…“. Umjesto *na* trebao je tu biti prijedlog *u*, dakle *iz* ćirilice *u* latinicu, iz sustava u sustav, a ne *iz* ćirilice *na* latinicu, iz sustava na sustav. U gornjem navodu za ukrajinska se imena kaže da su u hrvatski jezik ušla prema ruskomu izgovoru pa bi slijedom toga ruski jezik bio posrednik između ukrajinskoga i hrvatskoga jezika. To nije tako. Sva ta imena jesu srbizmi ruskoga podrijetla koji su uneseni u hrvatski standardni jezik. Ukrajinska je imena trebalo izravno preuzimati iz ukrajinskoga jezika, a ne iz srpskoga ili, kako to u navedenom pravopisu piše, iz ruskoga, dakle posredništvom dvaju jezika, srpskoga i ruskoga. Ruski jezik je, kad je riječ o ukrajinskim imenima, bio samo posrednik između ukrajinskoga i srpskoga jezika. Nadalje, u gornjem navodu piše da se ukrajinska imena mogu prenositi u hrvatski jezik transfonemizacijski i transliteracijski. Postavlja se pitanje, zašto samo ukrajinska imena i zašto na dva načina? Što je pak s preuzimanjem bjeloruskih imena ili i njih treba preuzimati posredništvom ruskoga jezika, transfonemizacijski ili transliteracijski, ili i jedno i drugo? Transfonemizacija je preuzimanje riječi stranoga jezika u hrvatski jezični sustav tako da se strani fonemi zamijene hrvatskim fonemima, fonološki istima ili sličnima, npr. engl. *dandy* postaje *dendi*, ali *Dayton* ne postaje u slovnom ostvaraju *Dejtn*. Većina hrvatskih autora za taj postupak rabi naziv transkripcija ne vodeći računa o izvornom značenju te riječi latinskoga podrijetla što se najbolje vidi iz Anić-Goldsteinova Rječnika stranih riječi, transkripcija je:

> „prenošenje izgovora i glasova jednog jezika u grafički sustav za fonetsko bilježenje glasova; izgovor riječi u jednom jeziku prilagođen izgovorom u drugom jeziku i njegovim glasovima…“ (str. 1332.)

Transkripcija je prijepis. Imena služe za identifikaciju osoba i zemljopisnih objekata. Strana zemljopisna imena u slovnom se ostvaraju transliteriraju, ali se za potrebe izgovora i transfonemiziraju pa je moguć dvostruk fonijski ostvaraj takvih imena: ostvaraj izgovorno istovjetan ostvaraju imena u stranom jeziku, što se rijetko događa, ili fonijski ostvaraj prilagođen glasovnomu (fonemskomu) sustavu jezika u koji se određeno ime prenosi, što je znatno češće. Tako se npr. rusko (bjelorusko) slovo *ы* i ukrajinsko *и* transliteriraju u hrvatskom jeziku kao *y*, a transfonemiziraju kao /*i*/, dakle nepalatalni vokal /*y*/ u hrvatskom se jeziku zamjenjuje palatalnim vokalom /*i*/ zato što u hrvatskom ne postoji nepalatalni fonem /*y*/ jer su vrlo davno izjednačena ta dva fonema, palatalno /*i*/ i nepalatalno /*y*/, u korist palatalnoga /*i*/. Rusko (bjelorusko, ukrajinsko) slovo *ль* transliterira se kao *lj*, a transfonemizira kao /*l'*/. Dakle, strana se imena u hrvatskom jeziku mogu transfonemizirati, ali samo za potrebe fonijskoga ostvaraja. U slovnom se ostvaraju strana imena samo transliteriraju. Kad se preuzimaju imena iz jezikā koji se služe ćirilicom, pravilo je da se u hrvatskom jeziku transliteriraju tako da se svako ćirilično slovo zamijeni odgo-

varajućim latiničnim slovom ili dvoslovom, npr. ukr. *Чорно́биль* > hrv. *Čornobylj* (izgovor: *čornòbil'*). Transliteracija je prijenos slova iz slovnoga sustava jednoga jezika u slovni sustav drugoga jezika, dakle iz jednoga slovopisa u drugi slovopis. Kad se preuzimaju riječi iz latiničnih jezika u ćirilične, onda se na osnovi izgovora vrši transfonemizacija, odnosno fonetizacija, jer u ćiriličnim slovopisima ne postoje slova za sve latinične foneme. Dakle, transliteracija, kao način slovnoga prenošenja imenā iz jezika u jezik, normativan je postupak u hrvatskom, a transfonemizacija u srpskom, i u ostalim slavenskim jezicima koji se služe ćirilicom (bjeloruski, bugarski, crnogorski, makedonski, ruski i ukrajinski). U srpskom jeziku uobičajena je i normativna transfonemizacija stranih imena i onda kad se ta imena pišu latinicom pa je taj transfonemizacijski postupak iz srpskoga jezika nepotrebno prenošen u hrvatski standardni jezik što je u normi hrvatskoga jezika dovelo do uporabe dvojnih stranih imena kako to najbolje pokazuje navod iz najnovijega hrvatskoga pravopisa u kojem autori dopuštaju dvojne oblike, npr. Dnjepar i Dnjipro, Harkov i Harkiv, Lvov i Ljviv…, dakle posrednički i izvorni ostvaraj ukrajinskih imena.

Mnoga su zemljopisna imena motivirana nazivima biljaka pa tako i ime ukrajinskoga grada Čornòbylja. Ime *Чорно́биль* nastalo je onimizacijom apelativa *чорно́биль* što je jedan od triju ukrajinskih naziva za biljku *crni pelin*. Inače, postoji dvadesetak vrsta pelina (rod: *Artemisia*, porodica: *Asteraceae*) sa zajedničkim nazivom *Artemisia*: *abrotanum*, *absinthium*, *alba*, *annua*, *arborescens*, *biasolettiana*, *caerulescens*, *campestris*, *dracunculus*, *incanescens*, *maritima*, *paniculata*, *pontica*, *saxatilis*, *scoparia*, *verlotiorum*, *vulgaris*. Posljednja vrsta (*Artemisia vulgaris*) rasprostranjena je u Europi, Aziji, sjevernoj Africi i Sjevernoj Americi, raste u divljini, ljekovita je i izraste do dva metra visine. U hrvatskom jeziku ta vrsta pelina ima nekoliko naziva: *crni* (*obični*, *divlji*) *pelin*, *crnobilj*, *komonika*, *metljika*, *osijenac*, *trlomet*. U češkom je to – *černobýl*, u bjeloruskom – *чарно́быль*, u ruskom – *черно́быль*, u ukrajinskom *чорно́биль*. Nazivi *crnòbilj*, *černobýl*, *чарно́быль*, *черно́быль*, *чорно́биль* jesu veoma stari slavenski nazivi za biljku *crni pelin* jer imaju istu tvorbu i motivaciju. Motivirani su nazivom za biljku koja ima tamnosmeđu stabljiku, u narodnom poimanju crnu stabljiku. Svi su ti nazivi složeno-sufiksalne tvorenice, motivirane pridjevom u značenju *crn* i pokratom imenice u značenju *biljka*. U geografskom rječniku (Geografičeskij slovar') na ruskom jeziku, vezano uz ime ukrajinskoga grada Čornòbylja, piše da je to ime vjerojatno nastalo od osobnoga imena *Чьрно́быль* (Č'rno:bylj) što pak nije točno. Inače, u geografskim leksikonima (enciklopedijama) nije mjesto za etimološke objasnidbe kako je to bilo uobičajeno prije stotinjak godina. Imena mnogih naselja motivirana su imenom osobe, ali ovdje se radi o motivaciji ukrajinskim narodnim nazivom *чорно́биль* za biljku *crni pelin*. U ukrajinskom jeziku tu biljku još nazivaju i *не́хворщ* ili *не́хворща*, u poljskom pod utjecajem ukrajinskoga – *niechworszcz* ili *czornobyl*, a u ruskom – *чернобы́льник* ili *чернобы́лье*. Pod utjecajem latinskoga naziva *Artemisia vulgaris* u nekim slavenskim jezicima postoje i dvočlani nazivi za tu biljku: hrv. *crni* (*obični*, *divlji*) *pelin*,

češ. *pelyněk černobýl*, bug. *див пелин*, polj. *bylica pospolita*, kaš. *pszczeli ùkropnik*, ukr. *полин звичайний*, rus. *полынь обыкновенная*.

Prije nuklearne havarije 26. travnja 1986. malo je tko znao za ukrajinski grad *Чорнóбиль* (hrv. Čornòbylj). Sovjetske vlasti tada su htjele prikriti nesretan slučaj, ali je povišena radijacija iznad Skandinavije otkrila mjesto nesreće. Službena sovjetska novinska agencija TASS (Telegrafska agencija Sovjetskoga Saveza) tada je sa zakašnjenjem informirala svijet o *čornòbyljskoj* nuklearnoj katastrofi, od njih su to preuzele sve svjetske agencije, pa tako i jugoslavenski TANJUG (Telegrafska agencija nove Jugoslavije). Sovjetska agencija ime je ukrajinskoga grada rusificirala u obliku *Чернóбыль* pa su svi svjetski mediji od njih preuzeli rusificirani oblik imena ukrajinskoga grada, npr. Englezi kao – *Chernobyl*, Francuzi kao – *Tchernobyl*, Portugalci kao – *Chernobil*, Baski kao – *Txernobyl*, Španjolci kao – *Chernóbil*, Katalonci kao – *Txernòbil*, Provansalci kao – *Chornobyl*, Talijani kao – *Cernobyl*, Nijemci kao – *Tschernobyl*, Nizozemci, Islanđani i Norvežani kao – *Tsjernobyl*, Škoti kao – *Chernobyl*, Danci i Šveđani kao – *Tjernobyl*, Finci kao – *Tšernobyl*, Litavci kao – *Černobylis*, Latvijci kao – *Černobiļa*, Estonci kao – *Tšornobõl*, Mađari kao – *Csernobil*, Rumunji kao – *Cernobîl*, Azeri i Turci kao – *Çernobil*, Poljaci kao – *Czarnobyl*, Česi kao – *Černobyl*, Slovaci kao – *Černobyľ*, Bjelorusi kao – *Чарнóбыль*, Bugari kao – *Чернобил*, Srbi kao – *Чернобил* (*Černobil*), Hrvati i Slovenci kao – *Černobil*. Od agencije TANJUG novine (radio i televizija) u Hrvatskoj i Sloveniji nekritički su preuzeli oblik *Černobil* koji je tako u hrvatskom i slovenskom jeziku postao srbizam ruskoga podrijetla. Vrijedi ovdje napomenuti da u većine slavenskih jezika koji imaju u uporabi rusificiran oblik ukrajinskoga imena *Čornobylj* njihovi jezikoslovni normativci takvu normu opravdavaju udomaćenošću izraza (npr. češ. *zdomácněné jméno*, hrv. *udomaćeno ime*, slov. *če je pri nas uveljavljena*) umjesto da taj normativni nedostatak otklone u skladu s normom vlastitoga jezika.

Zahvaljujući havariji nuklearke ime ukrajinskoga grada postalo je međunarodnica i u sve jezike ušlo je posredovanjem ruskoga jezika. To je zato što je sve do nedavno Ukrajina u svijetu bila poimana kao dio Sovjetskoga Saveza pa su informacije o toj zemlji u svijet išle preko sovjetske novinske agencije TASS kojoj je sjedište bilo u Moskvi. Svi su jezici dakle preuzeli rusificirani oblik imena toga ukrajinskoga grada i prilagodili ga vlastitomu slovnomu sustavu i u njima glede toga nema nikakvih promjena. Valja ovdje reći da je u većine latiničnih jezika pravilno transliterirano rusificirano ime *Černobylj*. U hrvatskom i slovenskom jeziku, koji imaju latinične slovopise, slovo *y* nije slovni ostvaraj ni jednoga fonema nego znak za nepalatalni stražnjojezični vokal *ы*, dakle hrv. *Čornòbylj*, slov. *Čornobýlj*). U bugarskom, crnogorskom, makedonskom i srpskom jeziku slovo *y* je slovni ostvaraj fonema /*u*/ pa su stoga u svim tim ćiriličnim jezicima ruski vokal *ы* transliterirali kao *и*, dakle *Чернобил*. U turskom i azerskom jeziku ruski vokal *ы* nije transliteriran kao *y* zato što je u tim jezicima to znak za fonem /*j*/. Ovdje treba napomenuti i to da su svi slavenski jezici bjeloruska i ukrajinska imena preuzeli u rusificiranu obliku. Također

i to da su i iz ostalih republika bivšega Sovjetskoga Saveza zemljopisna imena u hrvatski jezik i druge slavenske jezike preuzimana posredovanjem ruskoga jezika. Norma hrvatskoga jezika u novije doba nastoji to uskladiti s vlastitim normativnim pravilom da se strana imena preuzimaju iz latiničnih jezika u izvornom slovnom obliku, a iz onih jezika koji nemaju latinične sustave u transliteriranu obliku. To vrijedi za sva imena, osim maloga broja zemljopisnih imena koja su davno pohrvaćena.

U izdanjima na ruskom jeziku (enciklopedije, leksikoni, rječnici…) postoje samo rusificirani oblici *Черно́быль*, *черно́быльский*, *черно́былец*, *черно́былька* (Bol'šaja Sovetskaja ènciklopedija, Bol'šoj ènciklopedičeskij slovar', Ènciklopedija Brokgauza i Efona, Geografičeskaja ènciklopedija, Geografičeskyj slovar', Istoričeskij slovar', Malyj akademičeskij slovar', Sovremennyi tolkovyj slovar', Tolkovyj slovar' Efremovoj, Tolkovyj slovar' Kuznecova, Tolkovyj slovar' Ušakova…). U izdanjima na ukrajinskom jeziku dosljedno se rabe ukrajinske forme imena grada Čornobylja (*Чорно́биль*, *чорно́бильс'кий*, *чорно́билець*, *чорно́билька*).

U češkom su jeziku bohemizirani, u poljskom – polonizirani i u slovačkom – slovakizirani rusificirani oblici imena ukrajinskoga grada Čornobylja iako ti jezici imaju grafijske mogućnosti izravnoga prenošenja toga imena: češ. *Černobyl* → *Čornobyl*, polj. *Czernobyl* → *Czornobyl*, slč. *Černobyľ* → *Čornobyľ*, pa rusificirani oblik odudara od pravila u pravopisima tih jezika o transliteraciji stranih zemljopisnih imena. Istine radi valja ovdje reći da umjesto očekivanoga grafijskoga ostvaraja *Czornobyl* službeni poljski pravopis propisuje oblik *Czarnobyl* kakav rabe pripadnici poljske manjine u Bjelorusiji.

Slovenski jezik i dalje zadržava oblik *Černobíl*. Ekonim *Černobíl*, ktetik *černobílski* i etnici *Černobílčan* i *Černobílčanka* u takvu su obliku zapisani u Slovenskom pravopisu (2001.):

> „**Černobíl** -a m, zem. i. |ukrajinsko mesto|: v ~u **černobílski** -a -o **Černobílčan** -a m, preb. i. **Černobílčanka** -e ž, preb. i.“ (str. 427.)

Glede rusificiranog oblika nekih ukrajinskih imena u tom pravopisu u poglavlju Ukrajinska pisava piše da je takav oblik u slovenskom jeziku normativno valjan što pak u odnosu na druga ukrajinska imena u tom poglavlju potvrđuje dvostruke kriterije normiranja, odnosno izravno i neizravno preuzimanje imena iz toga jezika:

> „Rusko obliko ukrajinskega imena ohranimo, če je pri nas uveljavljena, npr. *Kíjev*, *Lvóv*, *Hárkov*, *Černobíl* (ukrajinsko *Чорнобиль*), *Zaporóžje*.“ (str. 180.)

Od čornobyljske katastrofe do objave Slovenskoga pravopisa prošlo je samo petnaest godina što nije dovoljno da se oblik *Černobíl* smatra poslovenjenim. Inače, u Slovenskom pravopisu osim pravopisnih pravila nalazi se i pojmovnik jezičnih naziva, također i umjesto pravopisnoga rječnika leksikografski obrađen cjeloviti rječnik slovenskoga jezika, čak i s prozodijom, pa zbog toga naslov toga pravopisa ne odgovara sadržaju knjige.

U srpskom jeziku u novije je doba došlo do promjene u uporabi imena ukrajinskoga grada *Čornobylja*. Srpski pravopisci izmijenili su samo jedno u odnosu na nekadašnje normativno rješenje, i to o kraju riječi *Černobil* pa su tako u skladu sa zakonitostima transfonemizacije ruski dvoslov *ль* u ćiriličnom ostvaraju zamijenili jednoslovom *љ*, a u latiničnom dvoslovom *lj*, dakle rus. *Черно́быль* > srp. *Чернобиљ*, *Černobilj* što potvrđuju navodi iz Pešikan-Jerković-Pižuričina Pravopisa srpskog jezika sa pravopisnim rečnikom:

„rusko l' i ń … na kraju reči ль, нь > љ, њ“ (str. 219.) i „Černobilj, ne Černobil“ (str. 499.). I u Pravopisnom rečniku srpskog jezika sa pravopisno-gramatičkim savetnikom Milana Šipke također je navedeno da je u srpskom jeziku normativan samo oblik Černobilj (str. 1284.)

Do normativne promjene došlo je i u bjeloruskom jeziku u kojem je rusificirani ukrajinski oblik zamijenjen podomaćenim bjeloruskim oblikom (ukr. *Чорно́биль* → rus. *Черно́быль* → blrus. *Чарно́быль*), također i oblik etnika (blrus. *чарно́былец*, *чарно́былька*) i ktetika (blrus. *чарно́быльскі*) (str. 517.).

Desetak godina nakon nuklearne havarije u *Čornobylju* i hrvatske publikacije počele su bilježiti ime toga ukrajinskoga grada, i pritom su pokazale normativno vrludanje što najbolje ilustriraju sljedeće enciklopedije i leksikoni: Hrvatska enciklopedija (2000.),[1] Veliki školski leksikon (2003.),[2] Države svijeta (2004.), Opća i nacionalna enciklopedija (2005.)[3] i Hrvatski opći leksikon (2012.).[4] U leksikonu Države svijeta (2004.) naveden je samo oblik **Černobil** („U nesreći u radu NE Černobil…“) (str. 194.), u Hrvatskoj enciklopediji (2000.) ime Čornobilj upućuje se na Černobilj („**Čornobil'** [čorno'bil'] (ukr.) → Černobilj“) (str. 696.), u Velikom školskom leksikonu (2003.) Černobil na Čornobilj („**Černobyl** → Čornobilj“) (str. 174.), u Općoj i nacionalnoj enciklopediji (2005.) Černobylj na Čornobylj („**Černobylj** → Čornobylj“) (str. 247.) te u Hrvatskom općem leksikonu (2012.) Černọbilj na Čornọbilj („**Černọbilj** → Čornọbilj“) (str. 273.). U tih pet publikacija pojavljuju se četiri različite natuknice: **Černobilj** (2000.), **Čornobilj** (2003.), **Černobil** (2004.), **Čornobylj** (2005.) i **Čornọbilj** (2012.) što zorno govori o hrvatskoj normativnoj nesređenosti glede imena toga ukrajinskoga grada, također i drugih ukrajinskih imena. Takav normativni nered ne postoji ni u jednom jeziku.

Iako je ime **Čornobylj** postalo međunarodnica zahvaljujući prvoj havariji nuklearke u svijetu, u Rječniku hrvatskoga jezika (2000.) (ur. Jure Šonje) to ime nije zabilježeno, a trebalo je biti, ali je zato navedeno ime *Kijev*, srbizam ruskoga podrijetla, i njegovi etnici *Kijevljanin* i *Kijevljanka* te ktetik *kijevski*.

---

[1] „**Černobilj** [rus. č'irno'bil'] (**Černobyl'**; ukr. **Čornobil'**, **Чорнобиль**), grad i pristanište u sjev. Ukrajini. Leži na rijeci Pripjatu, oko 130 km sjeverno od Kijeva.“ (str. 667.).

[2] „**Čornobilj** (rus. Černobyl), grad i luka na Pripjatu, Ukrajina; 25 000 st.“ (str. 178.).

[3] „**Čornobyl'** (rus. Černobyl'), grad i pristanište u *s* Ukrajini, na utoku Uža u Pripjat, 130 km *s* od Kijeva.“ (str. 267.).

[4] „**Čornọbil'** (rus. Černobilj, udomaćeno Černobil), grad u *S* Ukrajini; poznat po nesreći (26. 4. 1986.) u nuklearnoj elektrani Lenjin (16 km *SZ* od Č., 7 km od granice s Bjelorusijom).“ (str. 278.).

U Anić-Silićevu Pravopisnom priručniku hrvatskoga ili srpskoga jezika (1987.) nema imena *Čornobylj*, postoje samo transliterirana i transfonemizirana ruska imena među koja je uvršteno i rusificirano ime ukrajinskoga grada *Harkiva* ((„Харьков (transl. Har'kov) → Harkov)) (str. 166.). Isto je i u Anić-Silićevu Pravopisu hrvatskoga jezika (str. 200.). U Babić-Finka-Moguševu Hrvatskom pravopisu (2000.) s oblika *Černobil* upućuje se na *Čornobilj* (**Černobil** > Čornobilj) (str. 187.), a malo dalje kao normativan je naveden oblik Čornobilj (str. 191.), tako i u sljedećim izdanjima toga pravopisa. U Babić-Moguševu Hrvatskom pravopisu (2011.) navedeno je isto pravopisno rješenje (str. 159.). U Hrvatskom školskom pravopisu (2005.) kao normativan naveden je samo oblik Čornobilj (str. 91.). U Badurina-Marković-Mićanovićevu Hrvatskom pravopisu (2007.) u okviru poglavlja Transliteracija i transkripcija stranih imena postoje transliterirana i transfonemizirana ukrajinska imena, pa i ime o kojem je ovdje riječ ((„Чорнобиль (Čornobyľ) → Čornobilj")) (str. 303.). Također je i u Općoj i nacionalnoj enciklopediji (2005.) pravilno transliterirano ime *Čornobylj* (str. 247., 269.). Sve ostalo je u manjoj ili većoj mjeri pogrješno. Također se može zaključiti da u svim navedenim publikacijama postoji samo po jedan normativni oblik imena *Čornobylj*.

Ali, postoji i pet publikacija u kojima su kao normativna navedena i po dva oblika: Hrvatski jezični savjetnik (1999.), Anić-Goldsteinov Rječnik stranih riječi (1999.), Hrvatski enciklopedijski rječnik (2002.), Anićev Veliki rječnik hrvatskoga jezika (2003.) i Hrvatski pravopis (2013.). Za bolji uvid u problem dvojnoga normiranja imena *Čornobylj* navodim u podrubnicama cijeli opis natuknice u svih pet ovdje navedenih knjiga.

Najprije o trima knjigama u izdanju Novoga Libera: Anić-Goldsteinov Rječnik stranih riječi (1999.),[5] Hrvatski enciklopedijski rječnik (2002.)[6] i Anićev Veliki

[5] „**čërnobilsk|ī** (*rij. publ.* **čërnobiljskī**) *prid.* koji pripada, koji se odnosi na Černobil (*rij. publ.* Černobilj) u Ukrajini v. DOD Δ ~**a katastrofa** *razg.* havarija na nuklearnoj elektrani u Černobilu 1986. koja je prouzročila velike ljudske žrtve i teško onečišćenje bliže i dalje okoline" (str. 244.); „**Černobil** grad u Ukrajini, u blizini Kijeva, u kojem se 1986. u nuklearnoj elektrani dogodila eksplozija što je uzrokovalo katastrofu velikih i dugotrajnih razmjera; radioaktivne čestice nošene atmosferom proširile se cijelom Europom; pojam za katastrofu uzrokovanu nuklearnim zračenjem, v. **černobilski**, RJEČ" (str. 1439.). Natuknicu **čërnobilskī** pisao je V. A., a natuknicu **Černobil** I. G. Pridjev **čërnobilskī** odnosni je pridjev, a u opisu natuknice piše da znači i pripadanje i odnos: „koji pripada, koji se odnosi na Černobil" pa su urednici u Hrvatskom enciklopedijskom rječniku i u Velikom rječniku hrvatskoga jezika posthumno intervenirali u Anićev tekst ostavivši samo dio opisa „koji se odnosi na Černobil". I najmanje intervencije u tekstu umrloga autora moraju biti naznačene što u navedenim dvama djelima nije učinjeno. Nadalje, u prvom dijelu opisa navedena je prijedložno-imenička sintagma *na elektrani*, a u drugom *u elektrani*. Prva je sintagma nepravilna zato što se je havarija (eksplozija) dogodila *u elektrani*, a ne *na elektrani*; ta je pogrješka prenesena u Hrvatski enciklopedijski rječnik (str. 197.) i u Veliki rječnik hrvatskoga jezika (str. 163.). U opisu natuknice **Černobil** naveden je rusificirani oblik imena ukrajinskoga grada Kyjiva: *u blizini Kijeva*, umjesto *u blizini Kyjiva*. U sljedeća izdanja Anić-Goldsteinova Rječnika stranih riječi navedeni je tekst preuzet u neizmijenjenu obliku. Opis natuknice **černobilski** iz Rječnika

rječnik hrvatskoga jezika (2003.).[7] U Anić-Goldsteinovu Rječniku stranih riječi (1999.) naveden je pridjev *černobilski* koji se odnosi na *Černobil* kako to piše u opisu natuknice (str. 244.) i na kraju knjige u pojmovniku (str. 1439.). U tom je rječniku tri puta naveden ekonim *Černobil* i isto toliko puta ktetik *černobilski* iz čega proizlazi da im autori daju normativnu prednost u odnosu na oblike *Černobilj* i *černobiljski*, navedene na istom mjestu, a uz koje pak stoji podatak da se rijetko rabe. Ta dva oblika: *Černobil* i *černobilski* jesu srbizmi ruskoga podrijetla, također i oblici *Černobilj* i *černobiljski* samo što je u ovih posljednjih pravilno izvedena transfonemizacija rusificiranoga oblika onako kako je to učinjeno i u srpskim pravopisima i pravopisnim rječnicima. Prilikom normiranja neke riječi važna je njena gramatička pravilnost i funkcionalnost u okviru jezičnoga sustava, a ne proizvoljna procjena autora da se nešto često ili rijetko rabi za što ne postoje nikakvi pokazatelji.

I na kraju još o trima knjigama kojima je suizdavač ili izdavač Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje (IHJJ) čiji su zaposlenici i autori tih knjiga. To su Hrvatski jezični savjetnik (1999.),[8] Školski rječnik hrvatskoga jezika (2012.)[9] i Hrvatski pravopis (2013.).[10] U Hrvatskom jezičnom savjetniku (1999.) navedena su po dva normativna oblika, i to jednakovrijedna jer je među njima znak jednakosti: Černobil i Čornobilj, černobilski i čornobiljski, Černobiljanin i Čornobiljanin, Černobiljanka i Čornobiljanka. Za svaki od tih osam oblika navedeni su i dvojni prozodijski ostvaraji: Čȅrnobil, Černòbil, Čȍrnobilj i Čornòbilj, čȅrnobilskī, černòbilskī, čȅrnobiljskī i černòbiljskī, Čȅrnobiljanin, Černòbiljanin, Čȍrnobiljanin i Čornòbiljanin, Čȅrnobiljānka, Černòbiljānka, Čȍrnobiljānka i Čornòbiljānka pa su tako dobivena po četiri fonijski različita ostvaraja.

U Hrvatskom pravopisu (2013.) također su navedena dvojna imena ukrajinskoga grada *Čornobylja* za koja je rečeno da su jednakovrijedna što znači da je svejedno koji ćemo oblik rabiti u slovnom i fonijskom ostvaraju. Godine 2012., dakle samo

---

stranih riječi (1999.) prenesen je gotovo bez izmjena u Hrvatski enciklopedijski rječnik (2002.) i Veliki rječnik hrvatskoga jezika (2003.) što se može vidjeti u sljedećim dvjema podrubnicama.

6 „**čȅrnobilsk|ī (čȅrnobiljskī** *rij. publ.*) *prid*. koji se odnosi na Černobil (Černobilj *rij. publ.*) u Ukrajini Δ ~**a katastrofa** *razg*. havarija na nuklearnoj elektrani u Černobilu 1986. koja je prouzročila velike ljudske žrtve i teško onečišćenje bliže i dalje okoline“ (str. 197.).

7 „**čȅrnobilsk|ī (čȅrnobiljskī)** *rij. publ. prid*. koji se odnosi na Černobil (Černobilj *rij.*) u Ukrajini Δ ~**a katastrofa** *razg*. havarija na nuklearnoj elektrani u Černobilu 1986. koja je prouzročila velike ljudske žrtve i teško onečišćenje bliže i dalje okoline“ (str. 163.).

8 „**Čȅrnobil** i **Černòbil** -a = Čȍrnobilj i Čornòbilj, **čȅrnobilskī** i **černòbilskī** -ā, *prema* Černobil, **Čȅrnobiljanin** i **Černòbiljanin** -a, *mn*. N -ani, *prema* Černobil, **Čȅrnobiljānka** i **Černòbiljānka** -ē DL -ki, *mn*. G -kā i kī, *prema* Černobil“ (str. 443.) i **Čȍrnobilj** i **Čornòbilj** -a, I -em = Čȅrnobil i Černòbil, **Čȍrnobiljanin** i **Čornòbiljanin** -a, *mn*. N -ani, *prema* Čornobilj, **Čȍrnobiljānka** i **Čornòbiljānka** -ē DL -ki, *mn*. G -kā i kī, *prema* Čornobilj, **čȍrnobiljskī** i **čornòbiljskī** -ā, *prema* Čornobilj“ (str. 449.).

9 „**Čȅrnobīl**, **Černobílac**, **Černòbīlka**, **čȅrnobīlskī**“ (str. 942.).

10 „**Černobil** i **Čornobilj**, **Černobilac** V Černobilče, **Černobilčev**, **Černobilka**, **Černobilkin**, **černobilski** i **čornobiljski**“ (str. 188.) i „**Čornobilj** i **Černobil**, **čornobiljski** i **černobilski**“ (str. 191.).

godinu prije objave Hrvatskoga pravopisa (2013.), Institut je za hrvatski jezik i jezikoslovlje u suizdavaštvu objavio Školski rječnik hrvatskoga jezika. Imajući u vidu samo ime ukrajinskoga grada *Čornobylja*, može se zaključiti da isti izdavač i uglavnom isti autori u Hrvatskom jezičnom savjetniku (str. 443., 449.) nude dvojna rješenja (Černobil i Čornobilj), u Školskom rječniku hrvatskoga jezika (str. 942.) samo jedno rješenje (Černobil), a u Hrvatskom pravopisu (str. 71., 188., 191.) opet dvojna rješenja (*Černobil* i *Čornobilj*). U samo dvije godine različita normativna rješenja od istih autora. To dovoljno govori o njihovoj nedosljednosti.

Zanimljiva je i tvorba etnika od imena *Čornobylj*. U ukrajinskom jeziku etnici od imena *Čornobylj* tvore se nastavkom -*ec* za muški rod, a nastavkom -*ka* za ženski rod. Takva je tvorba u bjeloruskom i ruskom jeziku, također i u svim zapadnoslavenskim jezicima. U južnoslavenskim jezicima više je nastavaka za te etnike: u bugarskom -*ec* i -*ka*, u slovenskom -*čan* i -*čanka*, u srpskom -*anin* i -*anka* te u hrvatskom -*ac* i -*ka*. U hrvatskom jeziku sufiksi -*anin* i -*anka* uglavnom dolaze na nepalatalne osnove, a -*ac* i -*ka* na palatalne prema tvorbenim uzorcima: Tuzl-a → Tuzl-anin i Tuzl-anka; Trebinj-e → Trebinj-ac i Trebinj-ka. U slovenskom pravopisu po jedan je oblik za etnik muškoga i ženskoga roda (m. *Černobílčan*; ž. *Černobílčanka*) (str. 427.), također i u bjeloruskom pravopisu (m. *чарнóбылец*, ž. *чарнóбылька*) (str. 517.). U Hrvatskom jezičnom savjetniku (1999.) po dva su etnika za muški i ženski rod (m. *Černobiljanin* i *Čornobiljanin*; ž. *Černobiljanka* i *Čornobiljanka*), također i u Hrvatskom pravopisu (2013.) (m. *Černobilac*; ž. *Černobilka*). Oblici *Čornobiljac* i *Čornobiljka* u tom pravopisu nisu navedeni, ali se zbog jednakovrijednosti imena *Černobil* i *Čornobilj* podrazumijevaju što je u skladu s pravilom na 71. stranici toga pravopisa. U Školskom rječniku hrvatskoga jezika (2012.) na nepalatalnu osnovu srbizma *Černobil* dodani su nastavci -*ac* i -*ka*, dakle *Černobilac* i *Černobilka*. Iz ovoga što je ovdje rečeno proizlazi da isti izdavač u jednom svojem izdanju daje prednost tvorbenim nastavcima -*anin* i -*anka*, u drugom nastavcima -*ac* i -*ka*, u trećem navodi samo ova dva posljednja. Nevjerojatna normativna zbrka za koju su svi podjednako odgovorni: autori, recenzenti i izdavač.

I u prozodijskim ostvarajima imena *Čornobilj* i njegovih izvedenica u hrvatskim publikacijama očit je normativni nered. Kad se preuzimaju imena iz nekoga jezika, treba dobro poznavati prozodijski sustav jezika iz kojega se preuzima, također i sustav jezika u koji se preuzima. Ukrajinsko ime *Čornobylj* ima medijalni kratki naglasak koji se takav i na toj poziciji prenosi u hrvatski jezik, dakle [čornòbiľ], [čornòbiľac], [čornòbīľka], [čornòbiľskī]. Medijalni ukrajinski naglasak ne prenosi se u inicijalni slog neoslabljeno, dakle kao kratkosilazni naglasak. U Rječniku stranih riječi (1999.), u Hrvatskom enciklopedijskom rječniku (2002.) i u Velikom rječniku hrvatskoga jezika (2003.) ime *Černobil* i pridjev *černobilski* imaju samo kratkosilazni naglasak: *Čȅrnobil* i *čȅrnobilskī* (*čȅrnobiljskī*). U Hrvatskom jezičnom savjetniku (1999.) nalaze se po dva prozodijska ostvaraja: inicijalni kratkosilazni i medijalni kratkouzlazni naglasak: *Čȅrnobil* i *Černòbil*, *Čȍrnobilj* i *Čornòbilj.*

Tako isto od tih oblika izvedeni etnici i ktetici. Navedeni jezični savjetnik dobar je primjer loša normiranja. U Hrvatskom pravopisu (2013.) naglasaka nema, što je u skladu s naravi takve knjige, ali je zato jedino u Školskom rječniku hrvatskoga jezika (2012.) ukrajinsko ime dobilo zanaglasnu duljinu (*Čȅrnobīl*, *Černobílac*, *Černòbīlka*, *čȅrnobīlskī*), a nemaju je ni ostala izdanja na hrvatskom jeziku, ovdje navedene enciklopedije, leksikoni, rječnici i pravopisi. Pridjev *čornòbiljskī* može imati samo jednu zanaglasnu duljinu u skladu s prozodijskim pravilom hrvatskoga jezika da se u ktetika krati vokal u slogu ispred tvorbenoga nastavka -*ski* u kojem je zadnji vokal dug, npr. *Mòstār* → *mòstarskī*, *Nevèsinje* → *nevèsinjskī*, *Trèbinje* → *trèbinjskī*…, pa tako i *Čornòbylj* → [*čornòbilʹskī*], ne [*čornòbīlʹskī*].

Valja ovdje reći da su spikeri hrvatskih radijskih i televizijskih stanica nakon *čornobyljske* havarije koncem travnja 1986. god., pod utjecajem beogradskih glasila, ime ukrajinskoga grada izgovarali s inicijalnim kratkosilaznim naglaskom. Taj je naglasak u izdanjima Novoga Libera i Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje nametnut kao normativan i tako izjednačen s istim prozodijskim rješenjem u izdanjima na srpskom jeziku. Transfonemizacija rusificirane forme ukrajinskoga imena *Čornòbylj*, koju su obavili novinari jugoslavenske informativne agencije, nije dobro učinjena. Beogradski su novinari pri transfonemiziranju rusificiranoga oblika učinili nekoliko dobrih, ali isto toliko i loših rješenja. Rusificirani oblik imena ukrajinskoga grada ima medijalni kratki naglasak pa je trebalo promijeniti samo intonaciju u tom slogu, a ne pomicati neoslabljeno tonsku silinu u prethodni slog, dakle rus. *Чернóбыль* > srp. *Černòbil*, a ne *Čȅrnobil*. U ruskom jeziku samoglasnik *е* palatalizira prethodni suglasnik *ч* pa se slijed *че* izgovara kao *čje*, od toga se je odustalo jer u srpskom jeziku ne postoji inicijalna suglasnička skupina *čj*, dakle ne *Čjernobil* nego *Černobil*. Vokal /*o*/ u medijalnom slogu pod naglaskom ima u ruskom zatvoren ostvaraj, a u srpskom otvoren, dakle rus. *Č'ernòbylʹ* → srp. *Čȅrnobil*. Nadalje, ruski nepalatalni samoglasnik *ы* transfonemiziran je kao *i* zato što je u srpskom jeziku dokinuta opreka između palatalnoga *i* i nepalatalnoga *y*. Pogriješilo se je i pri prijenosu završnoga palatalnoga fonema /*lʹ*/, slovno ostvarena dvoslovom *ль*, koji je trebalo prenijeti kao *љ* što je u novije doba u srpskim pravopisima propisano kao normativno. Srpski ostvaraj rusificiranoga imena *Чернóбыль* (ruski izgovor: č'ernọbylʹ) ušao je u hrvatski jezik bez i jedne izmjene, dakle srp. *Čȅrnobil* > hrv. *Čȅrnobil* pa je stoga to srbizam ruskoga podrijetla. U odnosu na ruski izgovor postoji nekoliko različitosti pa hrvatski ostvaraj *Černobil* nije nastao prema ruskomu nego prema srpskomu izgovoru.

Dakle, u hrvatskom jeziku nenormativnima treba smatrati sve oblike imena *Čornobylj* i njegovih izvedenica *čornobyljski*, *Čornobyljac*, *Čornobyljka* ako imaju fonem /*e*/ umjesto /*o*/ nakon fonema /*č*/, ako imaju fonem /*i*/ umjesto /*y*/ na poziciji nakon /*b*/, ako imaju fonem /*l*/ umjesto /*lʹ*/ na kraju riječi, ako imaju inicijalni kratkosilazni umjesto medijalnoga kratkouzlaznoga naglaska. Normativan treba biti samo jedan oblik (*Čornobylj*, *čornobyljski*, *Čornobyljac*, *Čornobyljka*), a ne dva kako

je to navedeno u Anić-Goldsteinovu Rječniku stranih riječi (1999.), u Hrvatskom enciklopedijskom rječniku (2002.), u Anićevu Velikom rječniku hrvatskoga jezika (2003.) (*Čërnobil* i *Čërnobilj*) ili u Hrvatskom pravopisu IHJJ-a (2013.) (*Černobil* i *Čornobilj*) ili čak četiri, kako je to navedeno, u Hrvatskom jezičnom savjetniku (1999.) (*Čërnobil*, *Černòbil*, *Čòrnobilj* i *Čornòbilj*). Iz jezika koji se služe latiničnim slovopisom imena se preuzimaju u izvornom obliku, a iz nelatiničnih jezika postupkom transliteracije, od takvih imena pridjeve i imenice treba tvoriti dodavanjem hrvatskih tvorbenih sufikasa na izvornu osnovu, npr. *Bleiburg* > *bleiburški*, *Dayton* > *daytonski*, *Houston* > *houstonski*, *New York* > *newyorški*, pa tako i *Čornobylj* > *čornobyljski*.

Na primjeru imena *Čornobylj* i njegovih izvedenica u ovom je članku pokazano kako u normi hrvatskoga jezika mnogo toga još nije onako kako bi trebalo biti.

Literatura

Andrejčin, Lj.; Georgiev, Lj.; Ilčev, S.; Kostov, N.; Lekov, I.; Stojkov, S.; Todorov, C., [4]2012., B'lgarski t'lkoven rečnik, Nauka i izkustvo, Sofija

Anić, V., [1]1991., [2]1994., Rječnik hrvatskoga jezika, Novi Liber, Zagreb

Anić, V., 2003., Veliki rječnik hrvatskoga jezika, Novi Liber, Zagreb

Anić, V.; Goldstein, I., [1]1999., Rječnik stranih riječi, Novi Liber

Anić, V.; Silić, J., [2]1987., Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, Sveučilišna naklada Liber, Školska knjiga, Zagreb

Anić, V.; Silić, J., 2001., Pravopis hrvatskoga jezika, Novi Liber, Školska knjiga, Zagreb

Babić, S.; Finka, B.; Moguš, M., [5]2000., Hrvatski pravopis, Školska knjiga, Zagreb

Babić, S.; Ham, S.; Moguš, M., 2005., Hrvatski školski pravopis, Školska knjiga, Zagreb

Babić, S.; Moguš, M., 2011., Hrvatski pravopis (usklađen sa zaključcima Vijeća za normu), Školska knjiga, Zagreb

Badurina, L.; Marković, I.; Mićanović, K., 2007., Hrvatski pravopis, Matica hrvatska, Zagreb

Barščèŭskaja, A. L.; Barščèŭski, L. P., 2010., Arfagrafičny sloŭnik belaruskaj movy, Radyëla-pljus, Minsk

Boryś, W., 2005., Słownik etymologiczny języka polskiego, Wydawnictwo Literackie, Kraków

Boryś, W., 2007., Etymologie słowiańskie i polskie, Instytut slawistyki Polskiej akademii nauk, Warszawa

Boryś, W.; Popowska-Taborska, H., 1994. – 1995., Słownik etymologiczny kaszubszczyzny, Polska akademia nauk, Instytut slawistyki, Warszawa, 1. – 5.

Brückner, A., 1989., Słownik etymologiczny języka polskiego, Wiedza Powszechna, Warszawa

Długosz-Kurczabowa, K., 2006., Słownik etymologiczny języka polskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa

Države svijeta 2000, Mozaik knjiga, Zagreb, [3]2004.

Efremova, T. F., 2001., Tolkovyj slovar' služebnyh častej reči russkogo jazyka, Russkij jazyk, Moskva

Ganyč, D. I.; Olijnyk, I. S., [6]1995., Rosijs'ko-ukrajins'kyj i ukrajins'ko-rosijs'kyj slovnyk, MP Feniks, Kyjiv
Geografický místopisný slovník světa, Academia, Nakladatelství České akademie věd, Praha, 1993.
Gilić, S., 2004., Rječnik bilja, Rijeka
Gluhak, A., 1993., Hrvatski etimološki rječnik, August Cesarec, Zagreb
Grabčikov, S. M., 2002., Slovar' belorussko-russkij / russko-belorusskij, Paradoks, Minsk
Hrvatska enciklopedija, 2., Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2000.
Hrvatski enciklopedijski rječnik, Novi Liber, Zagreb, 2002.
Hrvatski jezični savjetnik, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena, Školska knjiga, Zagreb, 1999.
Hrvatski opći leksikon, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2012.
Hrvatski pravopis, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2013.
Jezični savjetnik, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena, Školske novine, Zagreb, 1999.
Kuznecov, S. A., ur., [1]1998., Bol'šoj tolkovyj slovar' russkogo jazyka, Norint, Sankt Peterburg
Machek, V., 1971., Etymologický slovník jazyka českého, Academia, Nakladatelství Československé akademie věd, Praha
Opća i nacionalna enciklopedija, 2., Prolexys, Večernji list, Zagreb, 2005.
Ožegov, S. I.; Švedova, I. J., [4]2001., Tolkovyj slovar' russkogo jazyka, Rossijskaja akademija nauk, Institut russkogo jazyka im. V. V. Vinogradova, Moskva
Pešikan, M.; Jerković, J.; Pižurica, M., 2010., Pravopis srpskog jezika sa pravopisnim rečnikom, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Matica srpska, Novi Sad
Pravidla českého pravopisu, Academia, Praha (Prag), 1993.
Rječnik hrvatskoga jezika, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Školska knjiga, Zagreb, 2000.
Skok, P., 1971. – 1974., Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb
Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1. – 5., Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstveno raziskovalni center SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša Ljubljana, 1970. – 1991.
Slovenski pravopis, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Ljubljana, [6]2001.
Slovník slovenského jazyka, 1. – 6., Slovenská akadémia vied, Bratislava, 1959. – 1968.
Slovník spisovného jazyka českého, 1. – 4., Academia, Nakladatelství Československé akademie věd, Praha, 1971.
Snoj, M., 1997., Slovenski etimološki slovar, Mladinska knjiga
Šipka, M., 2010., Pravopisni rečnik srpskog jezika sa pravopisno-gramatičkim savetnikom, Prometej, Novi Sad
Školski rječnik hrvatskoga jezika, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Školska knjiga, Zagreb, 2012.
Tlumačal'ny sloŭnik belaruskaj literaturnaj movy, Belaruskaja èncyklapedyja, Minsk, [4]2005.

Tolkoven rečnik na makedonskiot jazik, 1. – 5. (A – S), Institut za makedonski jazik „Krste Misirkov“, Skopje, 2003. – 2011.
Uniwersalny słownik języka polskiego, 1. – 4., Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa, 2003.
Wielki słownik ortograficzny języka polskiego, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa, [2]2006.

Sažetak

Milan Nosić, Filozofski fakultet, Rijeka
UDK 811.163.42’35, pregledni rad
primljen 6. lipnja 2014., prihvaćen za tisak 13. listopada 2014.

Language Standardization and the Ukrainian Toponym *Čornobylj*

This article discusses the adoption of foreign geographic names into the system of the Croatian language on the example of the Ukrainian town of Čornobylj. The principal rule prescribes that foreign names, with the exception of a small number of names adopted a long time ago and Croatianized names, are adopted in their original form from the languages using Latin script, whereas the names from the languages with non-Latin script undergo the process of transliteration. In Croatian, more than in any other Slavic language, there is significant normative rambling regarding the spelling of the name Čornobylj.

PATKARENJE

Igor Čatić

Uvod

Razvoj tehnike u cjelini, osobito informatike (sve moćnija računala, internet) doveo je do prave eksplozije objave djelomično točnih ili potpuno netočnih informacija. Sve se učestalije od primatelja e-pošte zahtjeva da zbog raznih razloga prosljeđuju poruke na što veći broj adresa. U općem slučaju radi se o neprevodivoj engleskoj riječi *hoax*. Ovaj tekst bavi se posebnim slučajem *hoaxa*, objavom tekstova poznatim kao (novinarska) *patka*[1] i njihovim širenjem putem interneta (e-pošta ili portali). Premda postoji *oduvijek*, pojava je ostala neimenovana. Na temelju konkretnog slučaja smišljen je naziv *patkarenje.*

[1] Izvorno su *patke* bile objavljivane u tiskanim medijima, zato (novinarske) *patke*. Danas *patke* objavljuju svi, a ne samo novinari, pa će se u nastavku služiti samo izrazom *patka*.